

НАЦІОНАЛЬНА АКАДЕМІЯ ПЕДАГОГІЧНИХ НАУК УКРАЇНИ
ІНСТИТУТ ПСИХОЛОГІЇ імені Г.С.КОСТЮКА НАПН УКРАЇНИ
ВГО «ТОВАРИСТВО ПСИХОЛОГІВ УКРАЇНИ»

III Міжнародна науково-практична конференція

«ГЕНЕЗА БУТТЯ ОСОБИСТОСТІ»

20 грудня 2016 року

Київ – 2017

Редакційна колегія:

Максименко С.Д., дійсний член НАПН України, доктор психол. наук, професор; *Чепелєва Н.В.*, дійсний член НАПН України, доктор психол. наук, професор; *Смульсон М.Л.*, дійсний член НАПН України, доктор психол. наук, професор; *Моляко В.О.*, дійсний член НАПН України, доктор психол. наук, професор; *Карамушка Л.М.*, член.кор. НАПН України, доктор психол. наук, професор; *Кокун О.М.*, член.кор. НАПН України, доктор психол. наук, професор; *Швалб Ю.М.*, доктор психол. наук, професор; *Данилюк І.В.*, доктор психол. наук, професор; *Сердюк Л.З.*, доктор психол. наук, професор; *Капустюк О.М.*, кандидат психол. наук; *Лунев В.Є.*, кандидат психол. наук; *Слободяник Н.В.*, кандидат психол. наук; *Шатирко Л.О.*, старший науковий співробітник.

Статті друкуються в авторській літературній редакції.

III Міжнародна науково-практична конференція «Генеza буття особистості». – К.: ДП «Інформаційно-аналітичне агентство», 2017. – 254 с.

Збірка презентує матеріали III Міжнародна науково-практична конференція «Генеza буття особистості». У цих матеріалах отримали висвітлення різноманітні актуальні проблеми сучасної психології, представлені практично всі галузі психологічної науки. Зміст матеріалів багатогранно й різнопланово відображує нагальні інтереси й останні важливі доробки сучасної психології в Україні.

Вагомі теоретико-методологічні та історико-психологічні роботи становлять велику самостійну цінність і водночас слугують надійним фундаментом для обґрунтованого психологічного проектування розвитку особистості в сучасних мультикультурних умовах.

Широко й багатовекторно висвітлені різноманітні проблеми психології особистості, в тому числі результати численних експериментальних досліджень. Це передусім висвітлення перспектив та умов всебічного розвитку особистості у просторі культури, який фактично став простором освіти та самоосвіти, саморозвитку, самодетермінації особистості.

Презентовані також досить численні праці, присвячені особливостям професійного становлення особистості, в тому числі коли актуальними є і поява нових професій, і необхідність професійного перенавчання.

Пильну увагу приділено вивченню й підтримці розвитку творчого потенціалу особистості та дослідженню загальних і специфічних проблем становлення обдарованої особистості.

Традиційно найбільше емпіричних досліджень присвячено вивченню та психологічному супроводу особистісних змін: це праці у галузі вікової, педагогічної психології, акмеології, медичної психології, психологічного консультування, психотерапії та інших царинах практичної психології.

Збірка адресована працівникам у галузях наукової та практичної психології, соціальним і медичним працівникам, аспірантам та студентам вишів, учителям і вихователям; вона буде корисною також широкому загалу, небайдужому до сучасної психології.

умінь, навичок, необхідних для професійної діяльності, а й розвивають розумові здібності, вміння творчо мислити, перед ними розкривається велич людської культури, сила пізнання у перетворенні об'єктивно існуючого світу. Наші спостереження підтверджують, що під впливом розумового виховання зазнають змін усі сторони психічної діяльності курсанта, у тому числі зміст та характер почуттів, мислення. Під впливом розумового виховання їм стає властиве критичне мислення, в основі якого лежить здатність до самостійних логічно грамотних роздумів; тобто "уміння не піддаватися впливу чужих думок, а правильно оцінювати їх, бачити їхні сильні і слабкі сторони. Особистість, яка критично мислить, використовує критичне мислення як засіб корекції та ліквідації помилок, насамперед у власному мисленні.

Вітчизняна педагогічна наука розглядає навчання й виховання в єдності, що передбачає не заперечення специфіки одного чи іншого, а глибоке пізнання суті, функцій, методів, форм, засобів навчання і виховання. У цьому контексті С. Гончаренко згадує про виховуюче навчання, що забезпечує органічний взаємозв'язок між набуттям учнями знань, умінь і навичок, засвоєння досвіду творчої діяльності й формуванням емоційно-ціннісного ставлення до світу, один до одного, до навчального матеріалу [2, с. 54].

У вищому навчальному закладі ДПСУ важливо проаналізувати, чи відчувають курсанти задоволення від своєї навчальної діяльності. Доречною у цьому значенні є думка польського вченого К. Обуховського, що люди, котрих життя примусило займатися діяльністю, у якій вони не бачать сенсу, – це розчаровані в житті люди [3, с. 235]. Розумове виховання, як і загалом освітній процес у вищому військовому навчальному закладі, всебічно впливає на становлення особистості майбутнього офіцера-прикордонника, оскільки у змісті навчальних дисциплін відображені найважливіші історичні, соціальні, етичні, культурні традиції нашого народу. Проте недостатньо обмежитися введенням у цей процес виховних компонентів. Суттєво, щоб освітній процес міг зробити дієвий вплив на формування активної життєвої позиції майбутнього офіцера-прикордонника. Тому важливою є виховна функція навчання, яка полягає у формуванні у них світогляду, переконань. Тут велику роль відіграє емоційний чинник, оскільки формувати необхідні переконання можливо в умовах емоційного спілкування на заняттях, коли подолана байдужість.

Також важливою функцією процесу розумового виховання курсантів є формування у них дієвих знань. Засвоїти – значить зробити знання надбанням власної свідомості і поведінки, скористатись закладеними від народження потенційними можливостями пізнання і вдосконалення дійсності.

Отже, розумове виховання є основою всебічного розвитку особистості, тому що без засвоєння відповідних ідей, знань, умінь неможливо реалізувати зміст жодного із напрямів виховання.

ЛІТЕРАТУРА

1. Гершунский Б. С. Философия образования для XXI века / Б. С. Гершунский. – М., 1998. – 608 с.
2. Гончаренко С. У. Український педагогічний словник / С. У. Гончаренко. – К.: Либідь, 1997. – 376 с.
3. Ягулов В. В. Педагогіка : навчальний посібник / В. В. Ягулов. – К.: Либідь, 2002. – 560 с.

ФОРМУВАННЯ ОСОБИСТОСТІ ПРОФЕСІОНАЛА ЗАСОБАМИ ПРОФЕСІЙНО-ПСИХОЛОГІЧНОГО ТРЕНІНГУ

Мороз Л. І., Яковенко С. І.

Теоретичною основою застосування професійно-психологічного тренінгу стали сучасні психологічні теорії особистісного й професійного розвитку (К.О. Абульханова, О.Г.Асмолов, І.В. Вачков, П.Я. Гальперін, В.В.Давидов, Т.В.Зайцева, Е.Ф.

Зеср, В.П.Зінченко, С.Д.Максименко, С.І. Макшанова, М.С. Пряжников, К. Фопель, В.Д.Щадриков, Т.С.Яценко), досвід використання імітаційних та мультимедійних засобів навчання для підготовки правоохоронців.

Перевагою професійно-психологічного тренінгу (ППТ), порівняно з традиційними методами професійної підготовки, є наявність колективної зони найближчого розвитку, в якій завдяки спільній інтелектуальній та практичній діяльності відбувається не тільки засвоєння стандартів професійних дій, а й опанування новими прийомами професійних дій – через участь у дискусіях, рольових іграх, отримання систематичного зворотного зв'язку та проведення групової рефлексії. Завдяки процесам інтеріоризації-екстеріоризації особливостей професійного середовища, об'єктів та прийомів праці, досягається якісно новий рівень усвідомлення професійного середовища, себе в ньому, опанування засобами перетворення предмету професійної діяльності у бажаному напрямі. Трансформація індивідуальних властивостей у професійні сприймаються учасниками тренінгу як необхідні та бажані.

Основою проектування та проведення ППТ є психотехнічна вправа – засіб довільного управління психічними процесами, інтеграції внутрішнього і зовнішнього, теоретичного та практичного. Вправління, як процес багаторазового виконання вправи, забезпечує вдосконалення якостей і властивостей суб'єкта. Запропоновані критерії та методи оцінки валідності, складності, надійності та корисності тренінгових вправ, алгоритм побудови тренінгу, що дозволяє обрати найбільш дієві, з огляду на їх цільове призначення, прийоми ППТ, ефективність якого визначають: наукова обґрунтованість, належне організаційно-методичне забезпечення занять; інформаційна насиченість; емоційна значущість; осмислене використання психотехнічних вправ та інших засобів впливу на тренінгові групи, які предметно наповнюють міжособистісне спілкування; систематичне оцінювання ефективності вправ.

Структурні компоненти тренінгу, (міні-лекції, вправи, ігри тощо) активізують процеси інтеріоризації-екстеріоризації, схематизації-конкретизації, поетапного формування розумових дій, вправління, зворотного зв'язку, рефлексії, забезпечуючи перетворення наявних ціннісно-мотиваційних, інтелектуальних, емоційно-вольових, комунікативних, виконавчих і регулятивних якостей в індивідуальні властивості особистості.

Психодіагностичні, експертні та статистичні методи аналізу професійної діяльності утворюють надійну основу для моделювання професійної діяльності у формі навчально-розвивальних психотехнічних вправ цільового призначення. Мультимедійні модулі наочно демонструють стандарти професійної діяльності, які мають бути опрацьовані та адаптовані.

Аналіз зарубіжного та вітчизняного досвіду використання ППТ у професійній підготовці свідчить про необхідність системного та ступеневого впровадження тренінгових технологій стосовно усіх категорій працівників. Найбільш поширеними сьогодні є поведінкові тренінги, розроблені за кордоном та адаптовані до місцевих умов. Поведінкові тренінги є частково ефективними, але завдання становлення працівника як суб'єкта вони не вирішують.

Критичний аналіз результатів проведення короткочасних ППТ досить вузького цільового призначення дає підстави для висновку про те, що ця технологія найбільш придатна для індивідуалізації властивостей особистості на основі залучення у модельовану діяльність раніше сформованих якостей особистості через усвідомлюваність умінь й вироблення відповідних навичок.

Тренінги професійно-психологічного спрямування доцільно доповнювати рефлексивним тренінгом особистісного зростання, який сприяє становленню особистості професіонала як суб'єкта життєдіяльності.